

МОРГУНОВА

Тетяна Іванівна

morgunova2017@ukr.net

УДК 343.531

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПІДСТАВИ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗЛОВЖИВАННЯ МОНОПОЛЬНИМ (ДОМІНУЮЧИМ) СТАНОВИЩЕМ НА РИНКУ

FEATURES AND GROUNDS OF LEGAL LIABILITY FOR ABUSE OF MONOPOLY (DOMINANT) POSITION IN THE MARKET

к.т.н., доцент, Херсонський
факультет Одеського
державного університету
внутрішніх справ

DOI: [https://doi.org/10.37634/efp.2020.9\(1\).5](https://doi.org/10.37634/efp.2020.9(1).5)

MORHUNOVA Tetiana Ivanivna – PhD in Engineering, Associate Professor, Kherson Faculty of Odesa State University of Internal Affairs

Показано критерії та умови монопольного становища суб'єктів господарювання на певному ринку. Вказано види діянь, що становлять собою зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку та види заборон зазначеного зловживання. Підбито підсумки та окреслено основні напрямки роботи Антимонопольного комітету України. Висвітлено важливі аспекти притягнення до відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції та процесу визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єкта на ринку. Розглянуто найпоширеніші види зловживань монопольним (домінуючим) становищем на ринку та відповідні види юридичної відповідальності. Встановлено підстави для юридичної відповідальності за зловживання монопольним становищем на ринку.

* * *

Показаны критерии и условия монопольного положения субъектов хозяйствования на определенном рынке. Указано виды деяний, представляющих собой злоупотребление монопольным (доминирующим) положением на рынке и виды запретов указанного злоупотребления. Подведены итоги и определены основные направления работы Антимонопольного комитета Украины. Освещены важные аспекты привлечения к ответственности за нарушение законодательства по защите экономической конкуренции и процесса определения монопольного (доминирующего) положения субъекта на рынке. Рассмотрены наиболее распространенные виды злоупотреблений монопольным (доминирующим) положением на рынке и соответствующие виды юридической ответственности. Установлены основания для юридической ответственности за злоупотребление монопольным положением на рынке.

* * *

Introduction. Issues of legal liability for abuse of monopoly (dominant) position in the market are quite relevant in connection with the dynamic development of legislation, as well as given the active law enforcement practice of the Antimonopoly Committee of Ukraine. In the current conditions, the necessary guarantee of stable development and functioning of domestic commodity markets and economic entities operating in them is the effective counteraction to the negative manifestations of monopoly. Among modern types of violations of the legislation on protection of economic competition by business entities, abuse of monopoly (dominant) position in the market is quite common.

The purpose of the paper is to investigate the features and grounds for legal liability for abuse of monopoly (dominant) position in the market.

Results. The criteria and conditions of monopoly position of business entities in a certain market are shown. The types of actions that constitute an abuse of the monopoly (dominant) position in the market and the types of prohibitions of this abuse are indicated. The results are summarized and the main directions of work of the Antimonopoly Committee of Ukraine are outlined. Important aspects of prosecution for violation of the legislation on protection of economic competition and the process of determining the monopoly (dominant) position of the subject in the market are highlighted. The most common types of abuse of monopoly (dominant) position in the market and the relevant types of legal liability are considered. The grounds for legal liability for abuse of monopoly position in the market, the object and subject of this offense are identified.

Conclusion. The abuse of monopoly (dominant) position in the market should be considered as actions or omissions of the economic entity that holds a monopoly (dominant) position in the market, which have led or may lead to the prevention, elimination or restriction of competition. For committing an offense in the form of abuse of monopoly (dominant) position, the legislation provides for the application of legal liability of the following types: economic, legal and administrative, which can be applied in the form of fines and compulsory division. The basis for legal liability for abuse of monopoly position in the market is the establishment of factual, legal and procedural grounds. The purpose of legal liability for abuse of monopoly (dominant) position in the market is to prevent such negative manifestations in the economic sphere as unfair competition. Continuous development and improvement of legislation on protection of economic competition in combination with economic and organizational measures contributes to the creation of unified system and effective mechanism for combating the abuse of monopoly (dominant) position in the market, including through prosecution. The key function of the Antimonopoly Committee is not to fill the budget with fines, but to effectively protect economic competition, including through active advocacy for competition in Ukraine.

Ключові слова: юридична відповідальність, підстави, монопольне (домінуюче) становище, зловживання, Антимонопольний комітет України, чинне законодавство

Ключевые слова: юридическая ответственность, основания, монопольное (доминирующее) положение, злоупотребления, Антимонопольный комитет Украины, действующее законодательство

Keywords: legal responsibility, grounds, monopoly (dominant) position, abuse, the Antimonopoly Committee of Ukraine, current legislation

ВСТУП

Питання юридичної відповідальності за зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку є досить актуальними у зв'язку із динамічним розвитком законодавства, а також з огляду на активну правозастосовну практику Антимонопольного комітету України (АМКУ). Основними завданнями АМКУ є захист та ефективний розвиток добросовісної конкуренції в підприємницькій діяльності. Однією з умов ефективного розвитку економіки України є формування належного конкурентного середовища. Конкуренція змушує суб'єктів господарювання розвиватися, зменшувати витрати на виробництво, підвищувати якість продукції, знижувати її ціни, а споживачів – відповідно отримувати якісний товар за більш низьку ціну. В умовах здорової конкуренції виробники на ринку повинні займати найбільш активну позицію для отримання прибутку. Позитивний суспільний ефект змушує господарюючі суб'єкти підтримувати конкуренцію, а державні органи – здійснювати заходи, спрямовані на її захист та розвиток.

Правовою основою конкурентної політики є конкурентне законодавство. АМКУ здійснює свою діяльність на підставі законодавства про захист економічної конкуренції, що ґрунтується на нормах, установлених Конституцією України, і складається із Законів України «Про захист економічної конкуренції», «Про Антимонопольний комітет України», «Про захист від недобросовісної конкуренції», «Про природні монополії», інших нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до цих Законів.

У ст. 42 Конституції України визначено, що держава забезпечує захист конкуренції у підприємницькій діяльності. Не допускаються зловживання монополієм становищем на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція. Види і межі монополії визначаються законом [1]. Досягнення цього передбачає подолання ряду проблем правового характеру. Водночас ситуація, що склалася на ринках України, має суттєві відмінності. Тобто необхідною запорукою стабільного розвитку й функціонування вітчизняних товарних ринків є ефективна протидія негативним проявам монополізму. Серед сучасних видів порушень законодавства про захист економічної конкуренції суб'єктами господарювання досить поширеним є зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку.

Дослідженням проблем зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку, зокрема різних аспектам юридичної відповідальності за такий вид правопорушення, присвячені праці таких вчених, як: В. Авер'янова, А. Берлача, З. Борисенко, Ю. Битяка, В.В. Гіжєвський, І. Голосніченко, В. Грудницький, Г. Гук, С. Додін, В. Колпаков, М. Коржанський, В. Кулішенко, В. Курило, В. Лук'янець, С. Мельник, Н. Нижник, О. Остапенко, В. Сташис, О. Стороженко, В. Тацій, Т. Швидка, В. Щербина та ін.

Роботи вказаних авторів присвячено теоретико-

прикладним розробкам стосовно вирішення проблеми зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку, питанням діяльності АМКУ та застосування законодавства.

Однак, не зважаючи на велику кількість наукових праць, дуже важливою умовою на шляху вирішення цієї проблеми залишається ґрунтовне вивчення особливостей та підстав для юридичної відповідальності за зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку.

МЕТА статті – дослідження особливостей та підстав для юридичної відповідальності за зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є праці провідних вчених, а також матеріали періодичних видань. У проведенні дослідження використовувалися такі методи дослідження, як аналіз і синтез, групування, класифікація, логічний, системний і комплексний підходи тощо.

РЕЗУЛЬТАТИ

Закон України «Про захист економічної конкуренції» визначає правові засади підтримки та захисту економічної конкуренції, обмеження монополізму в господарській діяльності [2]. Закон передбачає, що державна політика у сфері розвитку економічної конкуренції та обмеження монополізму у господарській діяльності, здійснення заходів стосовно демонополізації економіки, фінансової, матеріально-технічної, інформаційної, консультативної та іншої підтримки суб'єктів господарювання, які сприяють розвитку конкуренції, здійснюється органами державної влади, місцевого самоврядування та адміністративно-господарського управління і контролю.

Відповідно до ч. 1 ст. 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монополієм (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монополіє (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку [2].

Правильне розуміння та чітке дотримання правил встановлення монополіє (домінуючого) становища має дуже важливе значення як для органів АМКУ, так і для суб'єктів господарювання. Методика визначення монополіє (домінуючого) становища суб'єктів господарювання повторює правові презумпції домінування на ринку суб'єктів, передбачені ст. 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції». Суб'єкт господарювання займає монополіє (домінуюче) становище на ринку товару, якщо на цьому ринку у нього немає жодного конкурента; не зазнає значної конкуренції внаслідок обмеженості можливостей доступу інших суб'єктів господарювання щодо закупівлі си-

ровини, матеріалів та збуту товарів, наявності бар'єрів для доступу на ринок інших суб'єктів господарювання, наявності пільг чи інших обставин [2].

Чинним законодавством визначено критерії монопольного становища певних учасників через показники обсягів реалізації товарів, робіт та послуг на певному ринку. А саме, монопольним (домінуючим) вважається становище суб'єкта господарювання, якщо:

– його частка на ринку товару перевищує 35 %, і він не довів, що зазнає значної конкуренції на ринку;

– його частка на ринку товару становить 35 % або менше, але він не зазнає значної конкуренції, зокрема внаслідок порівняно невеликого розміру часток ринку, які належать конкурентам.

Також монопольним (домінуючим) вважається становище кожного з кількох суб'єктів господарювання, якщо стосовно них виконуються такі умови:

– сукупна частка не більше ніж трьох суб'єктів господарювання, яким на одному ринку належать найбільші частки на ринку, перевищує 50 %;

– сукупна частка не більше ніж п'яти суб'єктів господарювання, яким на одному ринку належать найбільші частки на ринку, перевищує 70 %.

Зі свого боку наявність монопольної влади не означає, що суб'єкт господарювання порушує чинне законодавство. Порушенням є лише зловживання на ринку таким монопольним (домінуючим) становищем. У ч. 2 ст. 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» вказані види діянь, що становлять собою зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку:

– встановлення таких цін чи інших умов придбання або реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку;

– застосування різних цін чи різних інших умов до рівнозначних угод з суб'єктами господарювання, продавцями чи покупцями без об'єктивно виправданих на те причин;

– обумовлення укладання угод прийняттям суб'єктом господарювання додаткових зобов'язань, які за своєю природою або згідно з торговими та іншими чесними звичаями у підприємницькій діяльності не стосуються предмета договору;

– обмеження виробництва, ринків або технічного розвитку, що завдало чи може завдати шкоди іншим суб'єктам господарювання, покупцям, продавцям;

– часткова або повна відмова від придбання або реалізації товару за відсутності альтернативних джерел реалізації чи придбання;

– суттєве обмеження конкурентоспроможності інших суб'єктів господарювання на ринку без об'єктивно виправданих на те причин;

– створення перешкод доступу на ринок (виходу з ринку) чи усунення з ринку продавців, покупців, інших суб'єктів господарювання [2].

Зловживання монопольним становищем на ринку є одним із видів порушень антимонопольного конкурентного законодавства, що полягає у діях чи бездіяльності суб'єкта господарювання, який посідає монопольне становище на ринку. У ст. 29 Господарського кодексу України визначено види заборон зловживання монопольним (домінуючим) становищем:

– нав'язування таких умов договору, які ставлять

контрагентів у нерівне становище, або додаткових умов, що не стосуються предмета договору, включаючи нав'язування товару, не потрібного контрагенту;

– обмеження або припинення виробництва, а також вилучення товарів з обороту з метою створення або підтримки дефіциту на ринку чи встановлення монопольних цін;

– інші дії, вчинені з метою створення перешкод доступу на ринок (виходу з ринку) суб'єктів господарювання;

– встановлення монопольно високих або дискримінаційних цін (тарифів) на свої товари, що призводить до порушення прав споживачів або обмежує права окремих споживачів;

– встановлення монопольно низьких цін (тарифів) на свої товари, що призводить до обмеження конкуренції [3].

Напрямом роботи АМКУ є запобігання, виявлення та припинення зловживань монопольним становищем, що за сучасних умов забезпечує найбільший безпосередній соціально-економічний ефект. Найчастіше зловживання монопольним (домінуючим) становищем проявляється у вигляді завищення цін та зниження якості товарів та послуг. Зловживання монопольним становищем, як і антиконкурентні узгоджені дії, є об'єктом традиційної уваги АМКУ та вважається одним із найбільш тяжких порушень. Штраф за вчинення цього правопорушення може сягати до 10 % загальногрупового доходу за рік, який передував року накладення штрафу.

Так, загальний розмір штрафів, накладених АМКУ впродовж 2019 р., становить 8,7 млрд. грн. Розмір накладених у 2019 р. штрафів склав 8,7 млрд. грн. Найбільший штраф застосовано у рішенні про вертикальні узгоджені дії виробників сигарет та тютюнового дистриб'ютора «Тедіс» у розмірі 6,5 млрд. грн. Також більше 400 млн. грн. штрафів накладено Тимчасовою адміністративною колегією АМКУ у справах, які відображають регіональну проблематику. Водночас за 2019 р. до державного бюджету надійшло більше 150 млн. грн. сплачених штрафів, накладених АМКУ. Загалом розмір економічного ефекту від минулорічної діяльності органів АМКУ становить 4,33 млрд. грн. [4].

У пресслужбі АМКУ наголосили, що у 2019 р. АМКУ припинив 2071 порушення конкурентного законодавства. Майже 40 % з них становили антиконкурентні узгоджені дії, зокрема, змова під час проведення публічних закупівель. Загальна вартість закупівель, на яких було виявлено змови, перевищує 10 млрд. грн.

У відомстві зазначили, що за 2019 р. зросла кількість скарг на порушення у сфері публічних закупівель. За 2019 р. АМКУ розглянув 11147 таких скарг, що на 43% більше, ніж за 2018 р., а також АМКУ було припинено 168 порушень, пов'язаних із проявами недобросовісної конкуренції; опрацьовано понад 500 заяв про надання дозволів на концентрацію та узгоджені дії. Як повідомляв Укрінформ, у 2018 р. розмір накладених штрафів становив 277 млн. грн., безпосередньо до державного бюджету надійшло 182,8 млн. грн. [4].

Слід відмітити, що під час карантину АМКУ особ-

ливо звертає увагу на практику ціноутворення суб'єктами господарювання, які мають ознаки монополістів, стосовно запобігання дефіциту товарів на внутрішньому ринку, а також на інші практики. Так, Київським облтервідділенням АМКУ відкрито справу проти авіакомпанії «Міжнародні авіалінії України» (МАУ) за фактом значного підвищення цін на авіаквитки в останні дні перед зупинкою авіасполучення.

Традиційно існує думка, що зловживання монополієм (домінуючим) становищем стосується тільки дуже великого бізнесу. Зважаючи на обмеження, введені під час карантину та їхні наслідки (обмеження пересування споживачів, зниження рівнів виробництва конкуруючої продукції тощо), суб'єктам господарювання необхідно здійснити переоцінку свого ринкового становища в аспекті можливості визнання монополістом на тому чи іншому ринку та звернути особливу увагу на практики, які можуть бути кваліфіковані АМКУ як зловживання монополієм (домінуючим) становищем, зокрема на такі класичні прояви, як: встановлення завищених цін або занижених цін, які можуть витіснити конкурентів на цьому ринку, або перешкодити входженню на ринок нових гравців («хижацьке ціноутворення»); застосування різних умов до рівнозначних угод; часткова або повна відмова від придбання/реалізації товару за відсутності на ринку альтернативних джерел реалізації чи придбання; нав'язування контрагентам додаткових зобов'язань, які не стосуються предмета договору тощо. В умовах карантину монополістами можуть бути визнані суб'єкти господарювання, які навряд чи були б визнані такими за нормальних умов.

Загальний строк давності притягнення до відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції становить п'ять років з дня вчинення порушення, а в разі триваючого порушення – з дня закінчення вчинення порушення. Зазначені строки давності призупиняються на час розгляду органом АМКУ справи про правопорушення.

Суб'єкт господарювання за зловживання тирчасово отриманим монополієм становищем у березні 2020 р. може бути притягнений до відповідальності навіть у березні 2025 р. або і пізніше. Тому суб'єктам господарювання, які з тих чи інших причин мають підстави вважати, що могли отримати монополієне становище на певному ринку у зв'язку з карантинними обмеженнями, доцільно більш зважено, аніж раніше, підходити до свого антимонопольного становища та в якості запобіжного заходу проводити оцінку певних бізнес-практик також з точки зору можливості їх інтерпретації як зловживання монополієм становищем.

У процесі визначення монополієного (домінуючого) становища суб'єкта на ринку використовують статистичні, адміністративні дані, дані обстежень та опитувань про ситуацію на ринку, дані, отримані із засобів масової інформації, інформація, що надається на запити АМКУ, дані дослідницьких та інформаційних організацій, опитування експертів тощо. Варто зазначити, що питання встановлення монополієного (домінуючого) становища на ринку є дуже важливим для бізнес-середовища. На наш погляд, експертам та всім зацікавленим особам необхідно негайно долучитися

до його обговорення та внесення пропозицій.

Зловживання монополієм (домінуючим) становищем відповідно до ч. 3 ст. 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» забороняється і тягне за собою відповідальність згідно із законом [2].

На думку В. Грудницького найпоширенішими видами зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку є зловживання цінового характеру [5].

Як показує аналіз українського законодавства, за зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку настає господарсько-правова та адміністративна юридична відповідальність.

Стосовно господарсько-правової відповідальності за зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку, то вона регламентується Господарським кодексом (ГК) України [3] та Законом України «Про захист економічної конкуренції» (далі – Закон) [2].

Відповідно до ст. 52 Закону за зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку органи АМКУ накладають штрафи у розмірі до 10 % доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф. У разі наявності незаконно одержаного прибутку, який перевищує 10 % зазначеного доходу (виручки), штраф накладається у розмірі, що не перевищує потрібного розміру незаконно одержаного прибутку. Розмір незаконно одержаного прибутку може бути обчислено оціночним шляхом [2]. Особа, на яку накладено штраф за рішенням органу АМКУ, сплачує його у двомісячний строк з дня одержання рішення про накладення штрафу. Таким чином, протягом п'яти днів з дня сплати штрафу суб'єкт господарювання зобов'язаний надіслати відповідно до АМКУ або його територіального відділення документи, що підтверджують сплату штрафу. Ч. 5 ст. 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» передбачено, що за кожний день прострочення сплати штрафу стягується пеня у розмірі 1,5 % від суми штрафу [2]. Суми стягнутих штрафів та пені зараховуються до державного бюджету.

Відповідно до ст. 255 ГК України збитки, заподіяні зловживанням монополієм (домінуючим) становищем, антиконкурентними узгодженими діями, дискримінацією суб'єктів господарювання органами державної влади, органами місцевого самоврядування, а також збитки, заподіяні внаслідок вчинення дій, визначених ГК України як недобросовісна конкуренція, підлягають відшкодуванню за позовами заінтересованих осіб у порядку, встановленому законом [3].

Стосовно адміністративної відповідальності за зловживанням монополієм (домінуючим) становищем, то відповідно до ст. 166-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП) за зловживання монополієм становищем на ринку передбачено накладення штрафу на керівників (розпорядників кредитів) підприємств (об'єднань, господарських товариств тощо) у розмірі до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а на осіб, які займаються підприємницькою діяльністю, – до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [6].

Відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 16 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» державний упов-

новажений АМКУ має повноваження складати протоколи, розглядати справи про адміністративні правопорушення, виносити постанови в цих справах [7].

За загальним правилом підставою для юридичної відповідальності за зловживання монополюючим становищем на ринку є наявність у діях суб'єкта складу правопорушення, передбаченого Законом, ГК України та КУпАП. Зупинимося на кожному елементі окремо.

Об'єктом даного правопорушення є суспільні відносини, які складаються у сфері економічних, господарських відносин і покликані забезпечувати свободу здійснення підприємницької діяльності в умовах добросовісної конкуренції на ринку.

Об'єктивна сторона правопорушення це зовнішній прояв протиправного діяння, до ознак якого його відносять діяння, суспільно-небезпечний наслідок і причинний зв'язок. Але незалежно від настання наслідку зловживання монополюючим (домінуючим) становищем на ринку саме по собі є небезпечним для економіки. З об'єктивної сторони необхідним є те, щоб діяння підпадало під ознаки такого, що передбачено у Законі, ГК і ст. 166-1 КУпАП.

Суб'єкт даного правопорушення спеціальний, а саме ним може бути тільки суб'єкт господарювання, що займає монополююче становище на ринку [8]. Даний процес визначений у спеціальному нормативно-правовому акті – Методиці визначення монополюючого (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку від 05.03.2002 р., № 49-р [9].

Стосовно суб'єктивної сторони правопорушення, то у більшості випадків вони характеризуються умисною формою.

Стосовно притягнення до відповідальності за зловживання монополюючим (домінуючим) становищем слід звернутися до теорії адміністративного права, де визначено, що для притягнення до адміністративної відповідальності слід встановити наявність таких підстав: фактичної, юридичної, процесуальної.

До фактичної підстави можна віднести сам факт вчинення діянь, які за своїми ознаками підпадають під зловживання монополюючим (домінуючим) становищем; до юридичних підстав – наявність відповідних норм права, які встановлюють види зловживання монополюючим (домінуючим) становищем і види відповідальності за такі дії; до процесуальних підстав – порядок притягнення до відповідальності, який передбачає складання відповідного протоколу уповноваженою особою про вчинене правопорушення та прийняття відповідного рішення про застосування санкції. Формою такого рішення може бути постановова про накладення адміністративного стягнення чи рішення про застосування господарсько-правових санкцій.

ВИСНОВКИ

Отже, зловживання монополюючим (домінуючим) становищем на ринку слід розглядати як дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монополююче (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції. За вчинення правопорушення у формі зловживання монополюючим (домінуючим) становищем у законодавстві передбачено застосування юридичної відповідальності таких ви-

дів: господарсько-правової та адміністративної, що можуть застосовуватись у вигляді штрафу та примусового поділу. Підставою для юридичної відповідальності за зловживання монополюючим становищем на ринку є встановлення фактичної, юридичної і процесуальної підстави. Метою юридичної відповідальності за зловживання монополюючим (домінуючим) становищем на ринку є попередження таких негативних проявів у сфері господарювання як недобросовісна конкуренція. Це зумовлює подальше вивчення і дослідження категорії «юридична відповідальність» у господарському праві. Постійний розвиток і вдосконалення законодавства про захист економічної конкуренції у комплексі з економічними та організаційними заходами сприяє створенню єдиної системи і ефективного механізму протидії зловживанням монополюючим (домінуючим) становищем на ринку, зокрема завдяки притягненню до відповідальності. Ключовою ж функцією АМКУ є не наповнення бюджету штрафами, а ефективний захист економічної конкуренції, зокрема через активне адвокатування конкуренції в Україні.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 р. № 2210-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>.
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 4652-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
4. АМКУ за 2019 рік наклав штрафів майже на 9 мільярдів. УКРИНФОРМ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2904573-amku-za-2019-rik-naklav-strafiv-majze-na-9-milardiv.html>.
5. Грудницький В.М. Характеристика видів зловживання монополюючим (домінуючим) становищем. Право і суспільство. 2016. № 1. С. 100–105. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2016_1_19.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
7. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26.11.1993 № 3659-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12>.
8. Швидка Т.І. Кваліфікація монополюючого становища на ринках та підстави притягнення до відповідальності за зловживання ним. Теорія і практика правознавства. 2018. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2018_2_11.
9. Методика визначення монополюючого (домінуючого) становища суб'єктів господарювання: затв. розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 р. № 49-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0317-02>.

References

1. Constitution of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>. (in Ukrainian).
2. On protection of economic competition: Law of Ukraine № 2210-III of January 11, 2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>. (in Ukrainian).
3. Economic Code of Ukraine: Law of Ukraine № 4652-VI of January 16, 2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. (in Ukrainian).
4. In 2019, Antimonopoly Committee of Ukraine imposed fines of almost 9 billion. UKRINFORM. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2904573-amku-za-2019-rik-naklav-strafiv-majze-na-9-milardiv.html>. (in Ukrainian).

5. Hrudnytskyi V.M. Characteristics of types of abuse of monopoly (dominant) position. *Law and society*. 2016. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2016_1_19. (in Ukrainian).

6. Code of Ukraine on Administrative Offenses № 8073-X of December 7, 1984. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>. (in Ukrainian).

7. On Antimonopoly Committee of Ukraine: Law of Ukraine № 3659-XII of November 26, 1993. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12>. (in Ukrainian).

8. Shvydka T.I. Qualification of the monopoly position in the markets and the grounds for prosecution for its abuse. *Theory and practice of jurisprudence*. 2018. Issue 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2018_2_11. (in Ukrainian).

9. Methods for determining the monopoly (dominant) position of business entities: approved by order of Antimonopoly Committee of Ukraine № 49-p of March 5, 2002. № 49-p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0317-02>. (in Ukrainian).